

LAKSESKATT OG GRUNNRENTE

Jon Gunnar Pedersen

NOVEMBER 2022

GRUNNRENTENS HISTORIE: VERTSHUSET VED VADESTEDET

- Naturgitt fordel eller regulert privilegium (reguleringsrente)
- Meravkastning i forhold til normalavkastning på kapital (> 4%)

HISTORISK

- Rett til jakt og fiske
- Hente fôr og ved i allmenningen
- Stilling som postmester
- Rett til å produsere alkohol eller spillkort

MODERNE PRIVILEGIER

- Rett til å utvinne olje og gass
- Rett til bruk av felles vassdrag
- Rett til bruk av telefrekvenser
- Lokal infrastruktur og tjenesteyting (eiendomsskatt)

PRIVATE PRIVILEGIER KAN OGSÅ SKAPE GRUNNRENTE

- Sammenslutning i laug og fagorganisasjon
- Patent- og merkevarebeskyttelse
- Plassering av offentlig virksomhet/knutepunkter

HVORDAN INNKREVE GRUNNRENTE?

Forutsette nyttig kontroll eller verdiskaping

- Tildeling etter geografi eller ansiennitet, forutsette f.eks. kvalitetssikring eller leveringsplikt
- (Tidligere apotekbevillinger, skjenkebevilling, fiskekvote, utviklingskonsesjoner)

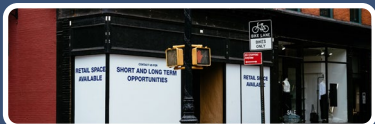
Auksjon av privilegiet

- Evigvarende, yrkeslivet ut, eller tidsbegrenset
- (Havbruk, frekvenser)

Produksjonsavgifter eller ressursavgifter

- Verdi eller mengde
- (Havbruk)

Tomteleie

- Med eller uten omsetnings- eller overskuddskomponent
- (Eiendomsskatt og utleie av kommunal/statlig eiendom)

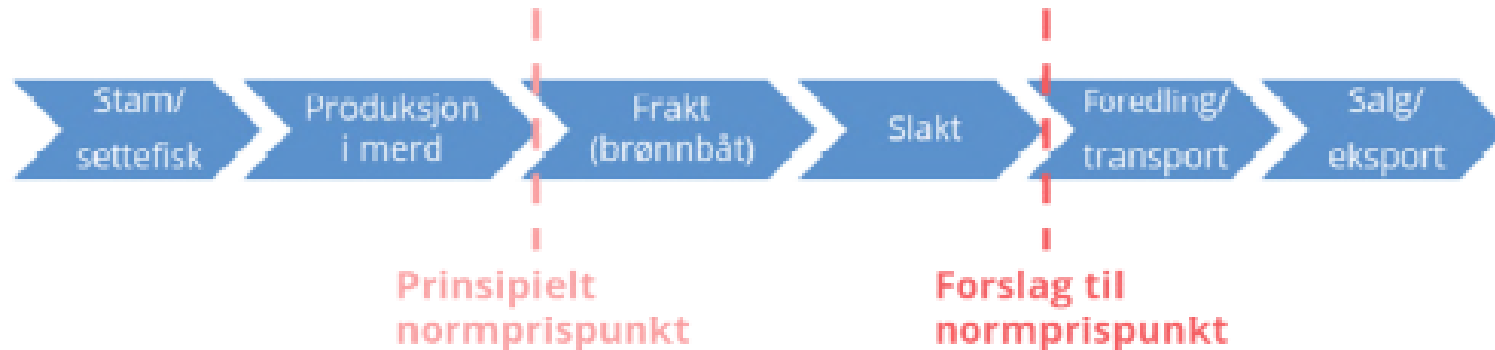
Overskuddsskatt

- Periodisert eller kontantstrømbasert
- (olje, gass, vann- og vindkraft)

VERDIKJEDER FORAN OG BAK GRUNNRENTEFORDELEN

- Beviset på grunnrente er hentet fra en sammenligning av verdiskapingen i oppdrettsselskapene
- Grunnrente sies imidlertid å oppstå bare i sjødelen av virksomheten
  - Faglig debatt: Grunnrente (fellesskapsbidrag) eller reguleringsrente (konkurransprivilegium)?
- utfordringene:
  - Hvordan måle (og beskatte) verdiskapingen akkurat på dette punktet i verdikjeden?
  - Hva med dem som leverer innsatsfaktorer, men ikke selv driver grunnrenteskapende aktivitet?

Figur 7 Illustrasjon av normprispunktet i verdikjeden for akvakultur

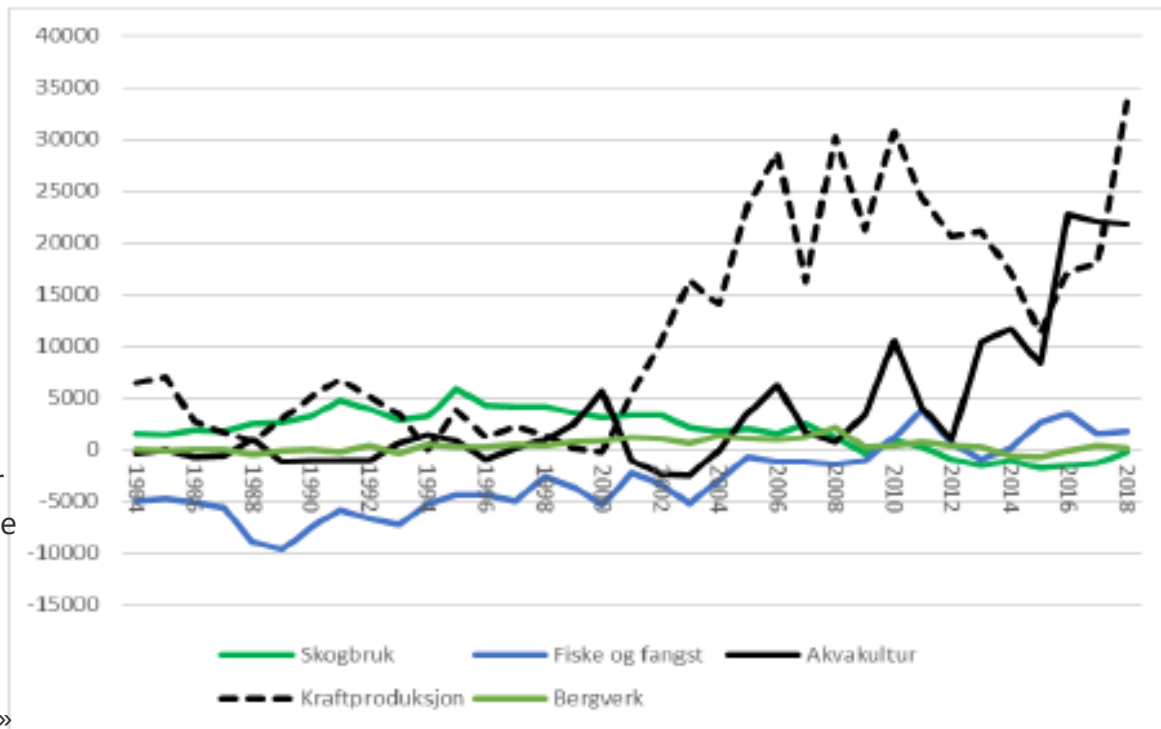

GRUNNRENTE I HAVBRUKSNÆRINGEN: GREAKER OG LINDHOLT (2019)

UTREDNING FOR HAVBRUKSSKATTEUTVALGET

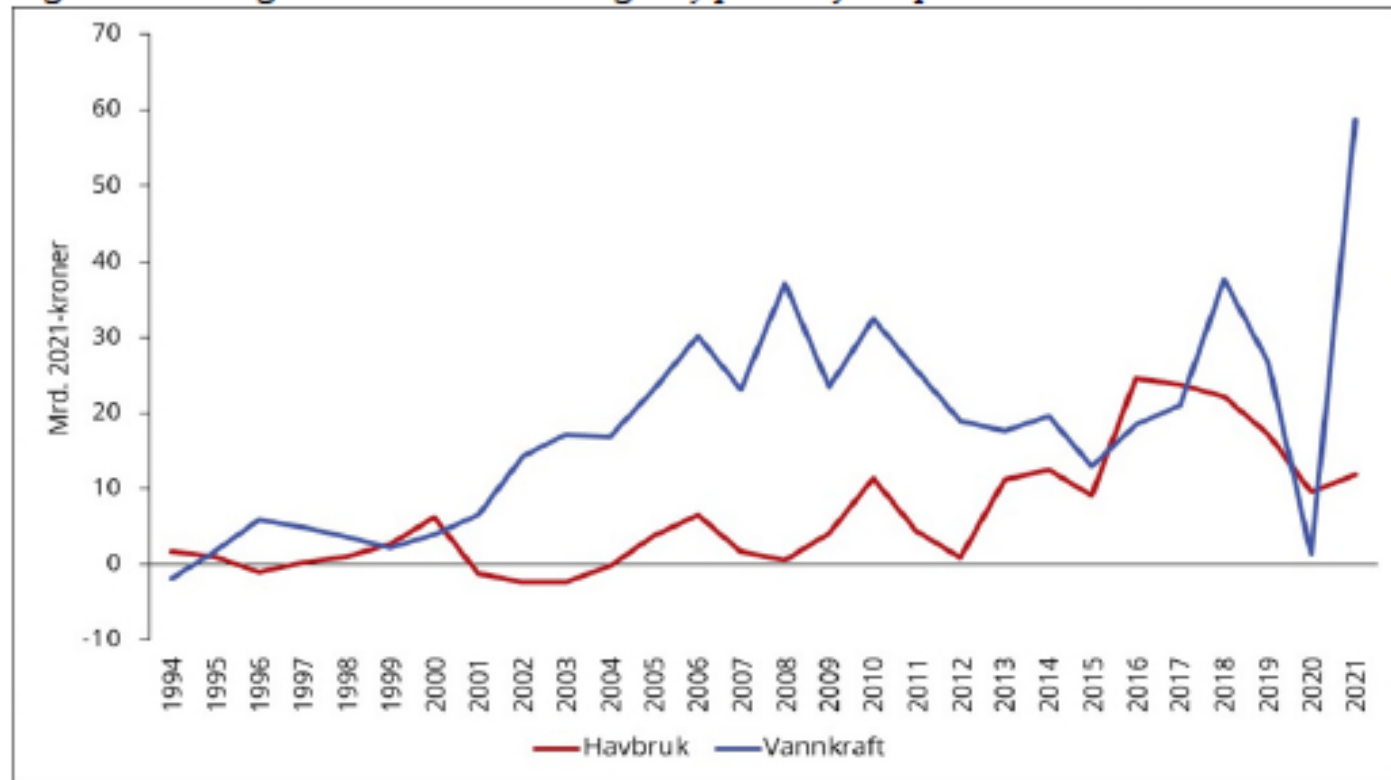
- Verdien av fisk i sjøen er ikke kapital
- Verdien av oppdrettslisensene er ikke kapital
- 4% kapitalavkastning er normalt
- Korrigerer for nasjonalt snitt av prisstigning og lønnskostnadsutvikling.
- Tar med all «meravkastning», uansett årsak
- Valutakorrigeres ikke (20-30% av beregnet grunnrente)
- «Hovedforklaringen (til at grunnrenten stiger så kraftig fra 2012-tallet) ser ut til å være økte priser på laks (og ørret).»
- «Lakseprisene var høye også på 1990-tallet, men da ser det ikke ut til at næringen i samme grad har klart å utnytte seg av dette.»

UTVIKLING I GRUNNRENTEN I ULIKE SEKTORER 1984-2018

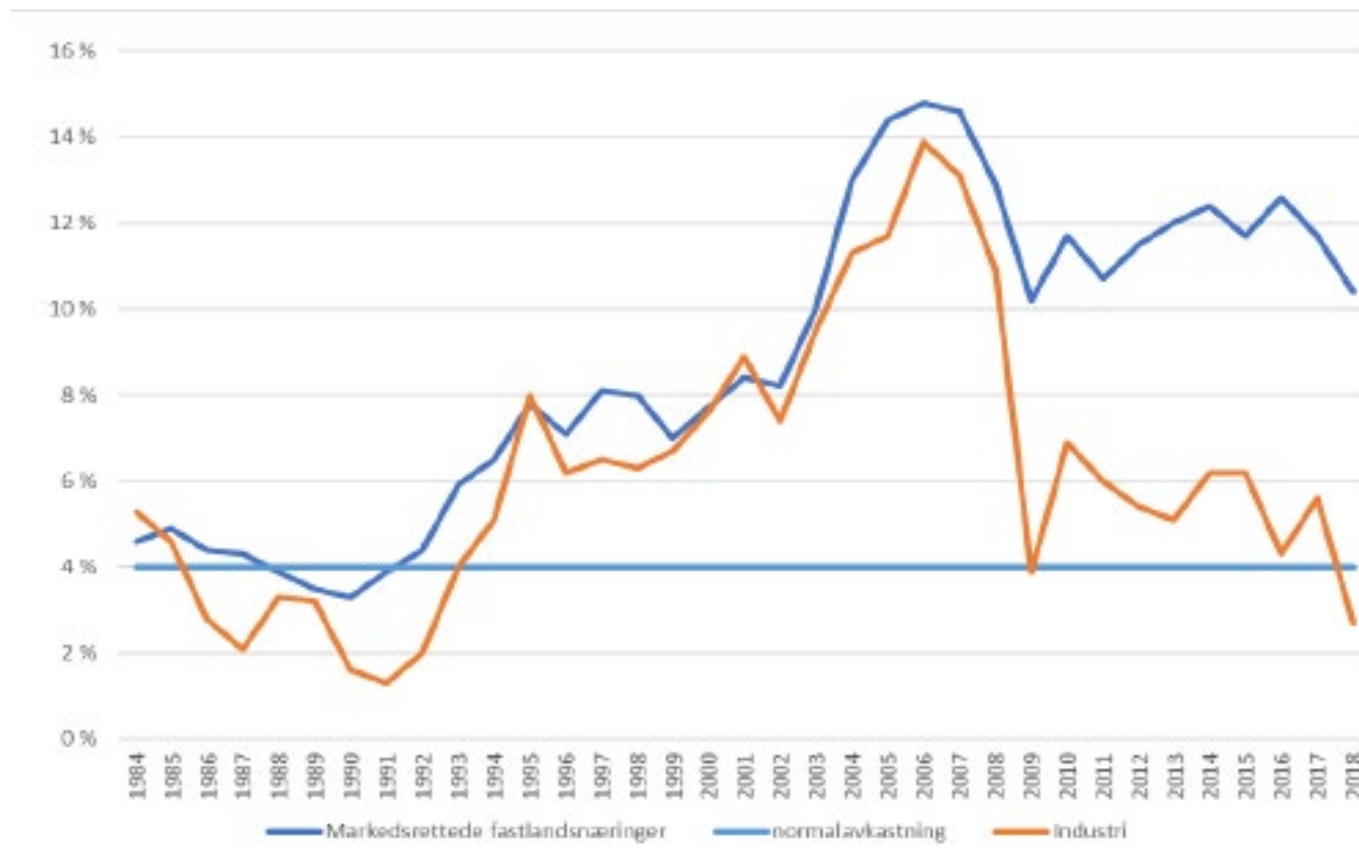
AVKASTNING OVER 4% P.A. DEFINERES SOM GRUNNRENTE

Figur 4 Anslått grunnrente i havbruk og kraftproduksjon i perioden 1994-2021

Kilde: Statistisk sentralbyrå (2022).

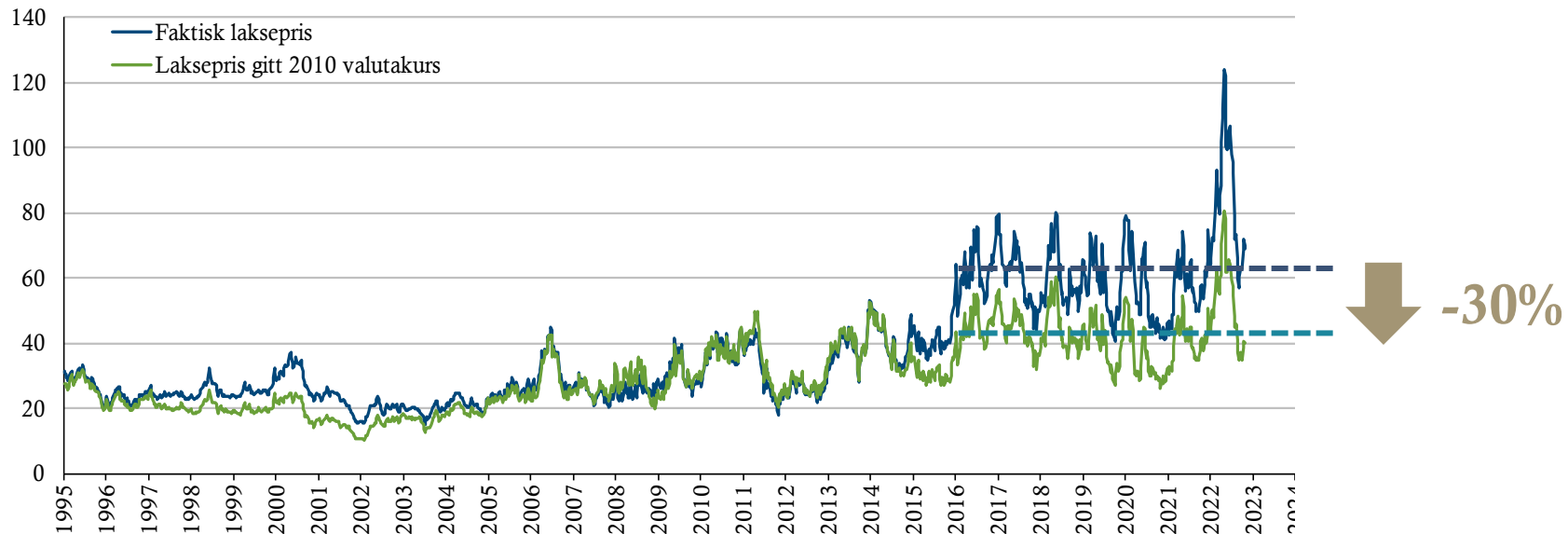
NESTEN ALT NORSK NÆRINGSGLIV HAR AVKASTNING OVER "GRUNNRENTTEGRENSEN"

MELLOM 20% OG 30% AV MERAVKASTNINGEN SKYLDES SVAKERE NORSK KRONE

Kontali: Laksepris justert for valutaendring (US\$)

NOK/kg

HAVBRUKUTVALGETS INNSTILLING

Flertallet:

- Tradisjonell periodisert grunnrenteskatt
- Avvikle vridende skatter: Eksportavgift og eiendomsskatt
- Utredet også en kontantstrømbasert skatt
- Skatteavregningspunktet bør prinsipielt være idet fisken tas opp av merden
- Normpriser godt egnet
- Fradrag av faktiske kostnader
- Ingen avskrivning på matfisktillatelsene
- Friinntekt (flertallet, men ikke i kontantstrømskatten) eller sjablonmessig fradrag for faktisk betalt vederlag for konsesjoner (mindretallet)
- Uenighet også om fordeling stat/kommuner

Mindretallet (LO, NHO, Sjømat Norge):

- Enkel produksjonsavgift, evt. lønnsomhetsbasert
- Uenighet også om fordeling stat/kommuner

STORTINGSBEHANDLING:

- Sterke diskusjoner på partienes landsmøter; motvedtak i flere av dem
- Bredt forlik (H, AP, KrF, V, SV, FrP) om hvordan man skal ta ut grunnrente:
  - Fortsatt auksjon av evigvarende konsesjoner
  - Innføre produksjonsavgift som foreslått av mindretallet
  - Produksjonsavgift tilfalle kommunene der det drives havbruk

OVERSKUDDSSKATT ELLER PRODUKSJONSAVGIFT?

OVERSKUDDSSKATT

- Riktig utformet er prosjekter som er lønnsomme før grunnrenteskatt, også lønnsomme etter
- Gjelder uavhengig av skatteprosent
- Vesentlige forutsetninger bl.a.:
  - Kunne trekke fra alle relevante kostnader
  - Inntekter skattlegges til markedsverdi
    - Skatt også på inntekt man ikke har
  - Kan være periodisert (krever friinntekt) eller kontantstrømbasert.
  - Komplekst ved integrerte verdikjeder

PRODUKSJONSAVGIFT

- Kvantumsavgift eller verdiavgift
- Kan utlignes også på potensiell produksjon
- Ikke basert på overskudd – tilsvarer omsetningsbasert utleie
- Samfunnsøkonomisk effektivitetstap
- Kan gjøres lønnsomhetsbasert (fritak eller utsettelse hvis underskudd)
- Små administrative kostnader
- Enkel avgrensning

UTFORDRINGER SOM MED ALL SKATT: VRIDNINGSEFFEKTER I PRAKSIS

PROBLEMER MED EN OVERSKUDDSBASERT SKATT

- Forutsetter at bare kapitalinnsatsen skaper merverdi, også på marginen (en ekstra arbeidstime eller kreativ løsning gir samme meravkastning som eksisterende innsats og løsninger)
- Lavere stimulans til å skape merverdi
- Forutsetter ubegrenset tilgang på kapital, slik at marginal avkastning er den samme uansett størrelsen på investeringen
- Risiko for ustabil skattesats - enhver ustabilitet fører til uriktig prising
- Vanskelig å finne riktige prispunkter i integrerte verdikjeder og med produkter av ulik kvalitet
- Normprisen betyr at man skal skatte av inntekter man «sløser bort»
- Ikke alle ressurser har alternativ bruk
- Ingen begrunnelse for bunnfradrag

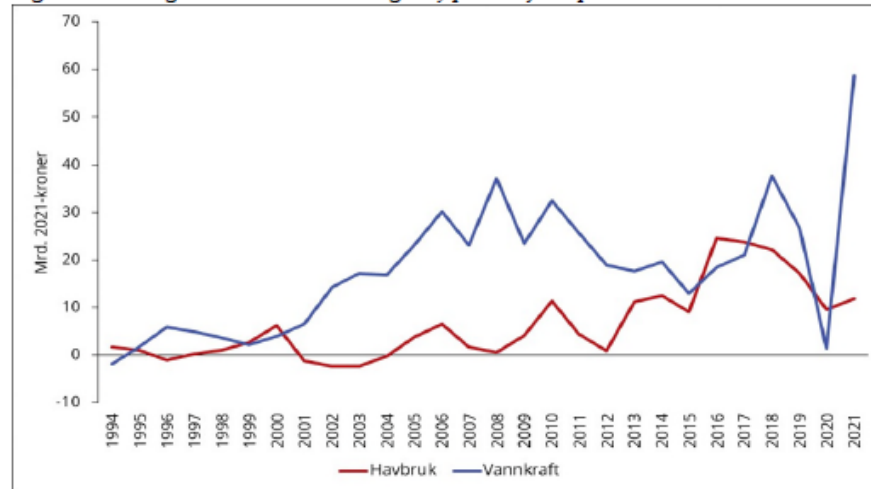
PROBLEMER MED EN BRUTTOBASERT MODELL:

- Gir mindre effektiv ressursbruk:
  - Utsalgsprisen på varen økes
  - Det blir kjøpt og produsert mindre av den gjeldende varen enn det som er optimalt (prosjekter som er lønnsomme uten avgift blir ulønnsomme med avgift)
  - Dette gir lavere investeringer og lavere sysselsetting i denne sektoren
- Risiko for ustabilitet ved sviktende markedspriser

FORSLAGET I HØRINGSUTKASTET

- Investeringer før skatt skal være lønnsomme etter skatt
- Auksjonssystemet opprettholdes
- Produksjonsavgiften økes med ca. 50%
- Ny ressursavgift med samme nivå som produksjonsavgiften
- Lokal eiendomsskatt beholdes
- Eksportavgift beholdes
- **Inntekt beregnes ut fra en normpris, lik for alle**
- **Normprispunktet satt for sløyd fisk**
- **Normprisenivået satt for superior kvalitet**
- Rentekostnader ikke fradragberettiget
- Bunnfradrag kalibrert etter forvaltet biomassetillatelse (MTB)
- Kontantstrømbasert overskuddsskatt
- Investeringer til fradrag, men ikke til refusjon
- 40% skatt i tillegg til ordinær selskapsskatt
- Effekt fra 1. januar 2023, forfall for overskuddsskatten i 2024

Figur 4 Anslått grunnrente i havbruk og kraftproduksjon i perioden 1994-2021

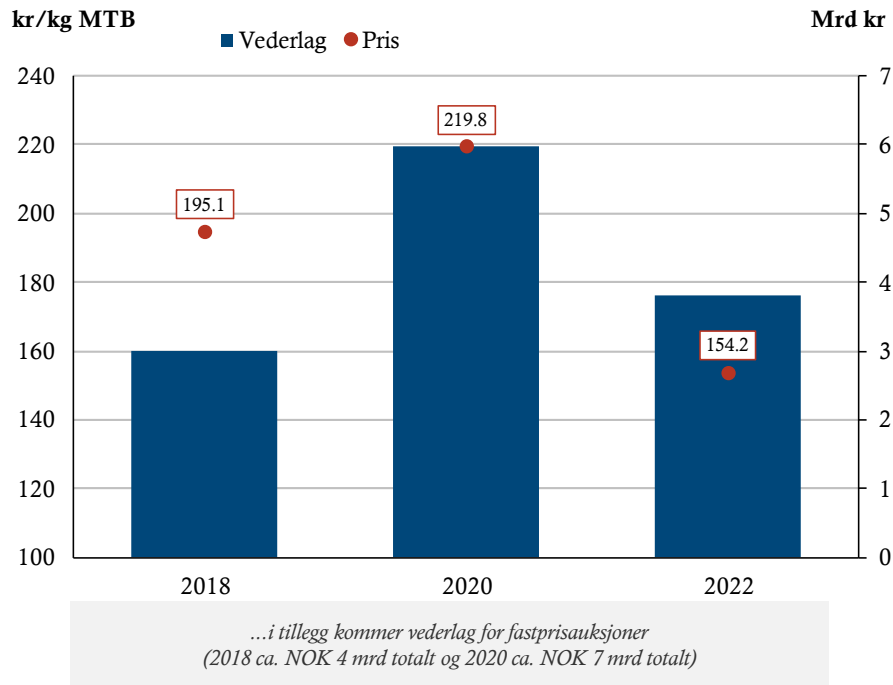
Kilde: Statistisk sentralbyrå (2022).

Figur fra Høringsnotatet:

- Grunnrenteavkastning justert for prisstigning og lønnsjustering, men ikke for valutakurssvingninger.
- Avkastning over 4% definert som grunnrenteavkastning.
- Investering i konsesjoner og biomasse medregnes ikke i kapitalgrunlaget, fordi 97% av konsesjonene er tildelt førstemottager gratis.
- 96% av konsesjonene er senere omsatt i markedet.

BEHOLDER DAGENS MERSKATTER: AUKSJONER (2016) OG PRODUKSJONSAVGIFT (2019)

Pris og vederlag – auksjon av konsesjoner

Auksjonssystemet

- 97% av konsesjonene er utdelt gratis, men 96% er senere omsatt
- Auksjon av konsesjonskapasitet – konkurranse om regulering
Høyeste bud vinner og **reflekterer maksimal betalingsvillighet** gitt aktørenes forventninger og risikovillighet (samme prinsipp som i frekvensauksjonene)
- Evigvarende konsesjoner
- Effektivt prisingsystem; konsesjoner omsettelige i ettermarkedet og sikkerhet for lånefinansiering
- Innføring av økt skatt gav umiddelbar effekt i auksjonen som ble gjennomført etter publisering av høringsnotatet
  - Vesentlig reduksjon i pris
  - Etterspørsel mindre enn tilbud, 75% av tilgjengelig volum ble solgt
  - Vederlaget til staten ble redusert med anslagsvis 5+mrd som følge av forslaget til grunnrenteskatt
  - Kjøpere: Mindre aktører og nye finansielle
- I tillegg: Produksjonsavgift (nå foreslått tredoblet*), men gjort fradragsberettiget i overskuddsskatten)

*) Økning av produksjonsavgiften med 50%, og innføring av en ny ressursavgift av samme størrelse som produksjonsavgiften

MEKANIKKEN I SKATTEBEREGNINGEN

DEL 1: Ordinær skatt

- Inntekter
- Minus utgifter
- Minus årets avskrivninger
- Gir skattegrunnlag
- Ganger skatteprosent – 22%
- **Gir ordinær skatt**

DEL 2: Grunnrenteskatt

- Minus investeringer
- Pluss inntekter
- Minus utgifter
- Minus betalt selskapsskatt
- Gir skattegrunnlag
- Ganger grunnrenteskatt - 40%
- **Gir grunnrenteskatt**

Sum grunnrenteskatt pluss ordinær skatt gir total skatt på inntekt

- Negativ grunnrenteskatt foreslås fremført med risikofri rente
- Investeringen må finansieres med ordinære lån for selskapet
- Gjeldsrenter kan bare trekkes fra i ordinær skatt
- Gjeldsbærende kontantstrøm er blitt betydelig mindre
- Hensyntar ikke kapitalkostnader for kjøpte konsesjoner (fordel for nye aktører) eller for å holde biomasse (antas tatt ut i salgsprisen)

- En reellt nøytral skatt skulle ha gitt refusjon for investeringskostnader umiddelbart
- Man velger å vente med dette
- Til gjengjeld skal ikke skatten betales før i 2024

- Renter er ikke fradragsberettiget fordi investeringen trekkes fra straks

SAMME AVKASTNING FØR OG ETTER SKATT

22% skatt

- En investering på 1000 får man tilbake 220 på
- Netto investert er 780
- Med 4% avkastningskrav og 15% avkastning på investert beløp, får man 11,1% avkastning på investerte midler

62% skatt

- En investering på 1000 får man tilbake 620 på
- Netto investert er 380
- Med 4% avkastningskrav og 15% avkastning på investert beløp, får man 11,1% avkastning på investerte midler

62% skatt

- En investering på 2052 får man tilbake 1272 på
- Netto investert er 780
- Med 4% avkastningskrav og 15% avkastning på investert beløp, får man 11,1% avkastning på investerte midler

Skatteprosenten har ikke noe med nivået på inntjening å gjøre – alt over 4% avkastning regnes som grunnrente
Spørsmålet er ikke om fortjenesten er lav eller høy, men hvor stor andel fellesskapet skal ha
Avvik fra prinsippet om brede grunnlag og lav skatteprosent, til fordel for smalt grunnlag og høy skatteprosent

...SÅ HVA ER PROBLEMET?

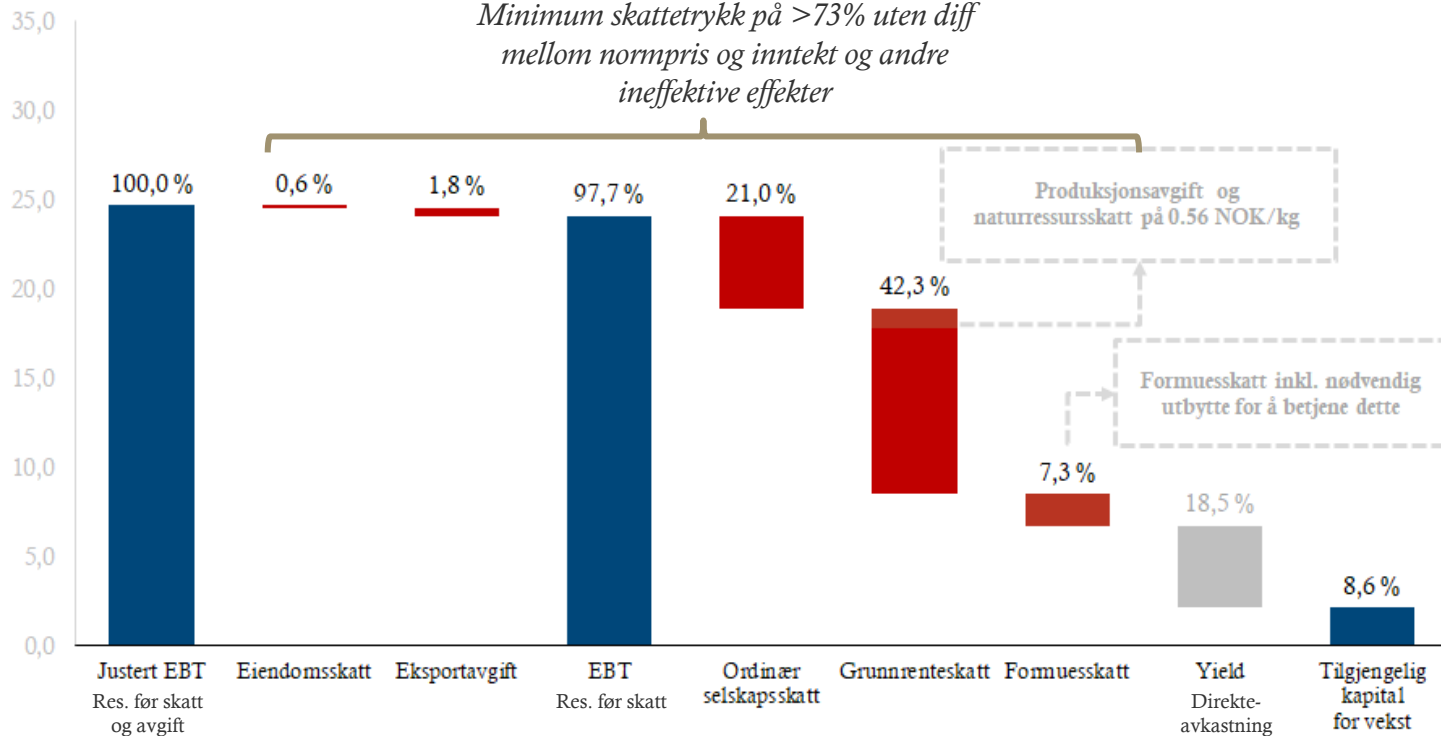
- Auksjoner beholdes og produksjonsavgift øker – også der skal det tas inn grunnrenteskatt (i motsetning til andre næringer)
- Høy sats på fradrag gjelder bare nye investeringer. De som alt er gjort, hadde 22% fradrag
- Utviklingstillatelser, gitt som støtte til innovasjonsprosjekter, har 22% fradrag. Når de blir ordinære, får de 62%
- Satsen må være stabil, men skal vedtas hvert år. I vannkraft er den f.eks. nettopp foreslått økt – fra 37% til 45%, med tilbakevirkende kraft. Også bunnfradraget skal vedtas hvert år
- Forutsetter at marginalavkastning blir den samme selv om man dobler investert kapital
- All verdiskaping tilskrives kapital – ikke innsats, kreativitet, kompetanse, FoU eller ledelse
- Økt innsats eller høyere risikotagning som gir meravkastning får også 62% skatt
- Kontantstrømmen som kan betjene renter blir om lag halvert, og renter på eksisterende gjeld er ikke fradragsberettiget i grunnrenteskatten
- Forskjell på små og store: En liten produsent får beholde 78 øre av en krone spart eller tjent, en stor produsent 38 øre
- Også for de små øker grunnrenteskatten: Auksjonene beholdes og produksjonsavgiften tredobles

RESTFORTJENESTE TIL VEKST I OG RUNDT NÆRINGEN – REELT SKATTETRYKK > 73%

NOK/kg

Minimum skattetrykk på >73% uten diff mellom normpris og inntekt og andre ineffektive effekter

Basert på ny kapasitet

Formue justert etter verdifall

Grunnrenteinntekt = Inntekt (ingen prisdiff., dvs effekt av avvik fra normpris er ikke lagt inn)

Skattetrykk» på >73% av resultat før skatt og avgifter

Gir en vekstkapasitet i sektoren på 3,4%

Forutsetninger:

- Laksepris 72 kr/kg (=normpris)
- Prodskost 44kr/kg (eks. prod.avg)
- Avskr. 2,5 kr/kg
- Rentekostnad 5%
- P/E 15
- NIBD/(EBITDA-skatt**) 2,3

BRUK AV NORMPRIS: PRISPUNKT OG NIVÅ

- Faglig begrunnelse: Hindre uriktig internprising, men også «straffe» de som ikke oppnår den pris de burde fått
- Foreslått normprispunkt var «nærmeste» prispunkt, definert som NASDAQ-pris notert i Oslo
- Om lag 15% av handler meldes hit (er ikke er børs). Gjelder superior kvalitet (ca. 90% av fisken), i ulike vektklasser
- Fish Pool og Fiskeridirektoratets anslo at faktisk snittpris i 2021 var 93,6% av foreslått normpris
- Oppdrettsfirma: 62% skattefradrag for fraktkostnader. Rederi: 22% skatt på overskudd fra fiskefrakt
- Vanskelig å skille mellom lokaliteter i samdrift og med ulike konsesjoner

- Normprisråd etter mønster fra petroleumsbransjen. Der er det ulik normpris for hvert oljefelt

- Faller realprisen under 85% for et selskap med 30 000 tonn MTB blir sum selskaps- og grunnrenteskatt, samt produksjons-, naturressurs- og eksportavgift høyere enn driftsresultatet*)
- Om lag 30 pst av laksen selges på fastpriskontrakt. Dette markedet har alt stoppet opp
- Markedspris på laks utenom fast kontrakt kan variere med 100% fra en sesong til en annen

BUNNFRADrag

FRA HØRINGSNOTATET:

Havbruksskatteutvalget:

- Kan gi uheldige tilpasninger
- Ingen andre forhold eller praktiske hensyn som tilsier der

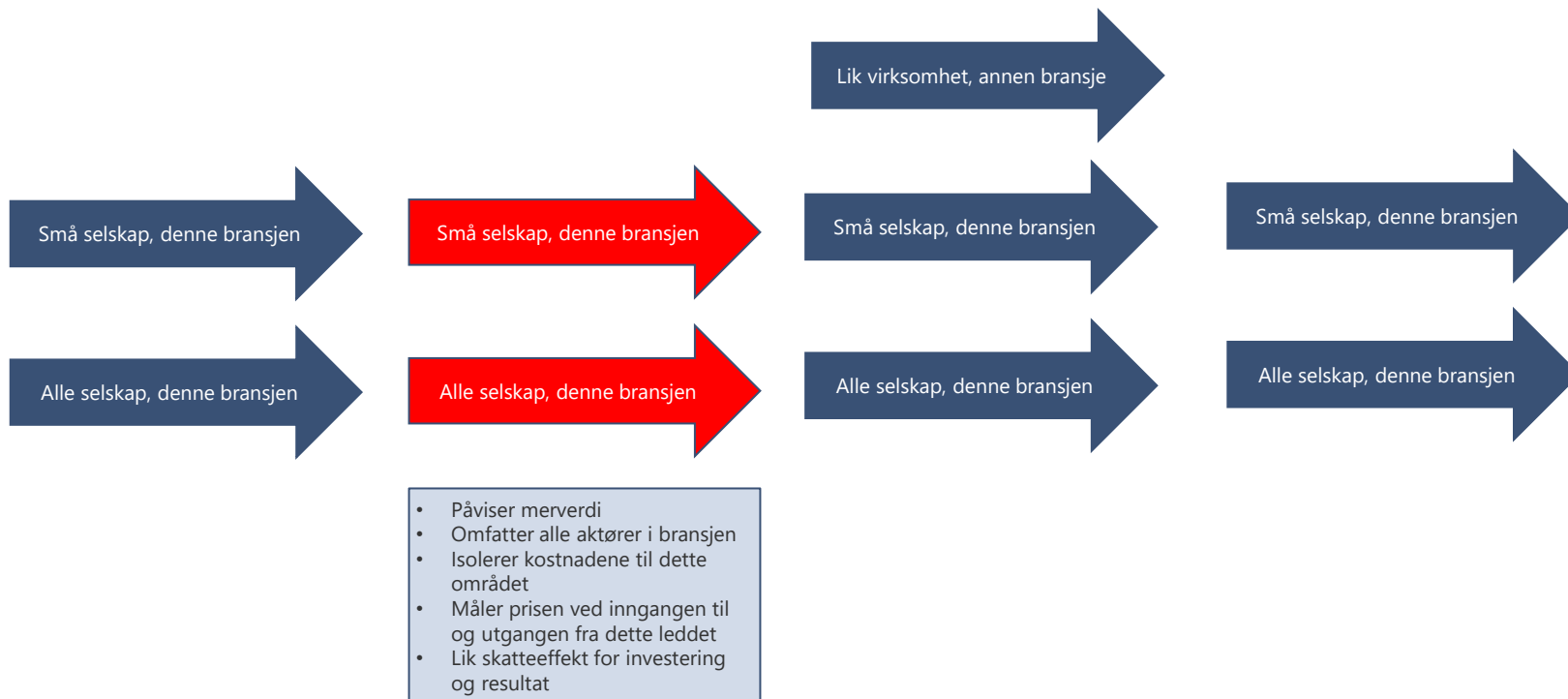
Departementet:

- Grunnrenten er den samme for store og små
- Foreslår det likevel
- Gjør at bare de største vil betale
- «Sjablonfradrag for allerede kjøpte tillatelser.»
- Anslår at 70 pst av selskapene vil skjermes
- Også mindre bedrifter må fortsatt betale på auksjonene og får tredoblet produksjons- og naturressursavgift

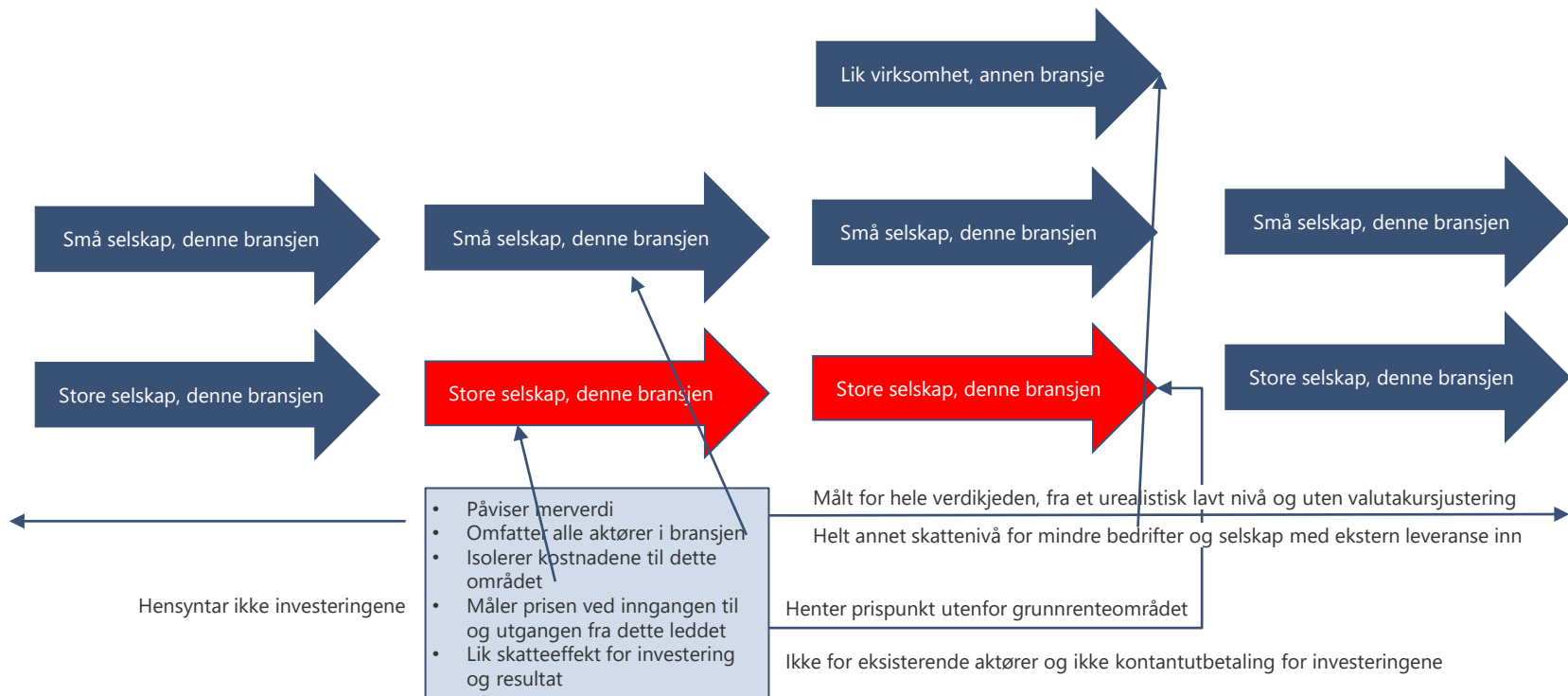
KRITIKKEN

- Ingen begrunnelse i økonomisk teori
- Lik inntektsendring før skatt 78% fortjeneste for en aktør; 38% for en annen
- Også aktiva får dermed en verdi for en aktør, en annen for en annen
- Satt for å gjøre skatten til en skatt på store lakseselskap
- Foreslått fradragsgrense er satt ut fra tillatelsens størrelse, ikke produksjonens (geografiske variasjoner). Bare 37% av bedriftene vil skjermes
- Bruk av «sjablonfradrag» er retorisk, og uten faglig bakgrunn. Bare SalMar, Mowi og Cermaq kjøpte i 2018-2020 tillatelser med MTB over foreslått fradragsgrense

DEN PERFEKTE GRUNNRENTESKATTEN

DENNE "GRUNNRENTESKATTEN"

DISCLAIMER

This presentation (hereinafter referred to as the "Presentation") has been prepared exclusively for information purposes, and does not constitute an offer to sell or the solicitation of an offer to buy any financial instruments. This Presentation includes and is based on, among other things, forward-looking information and statements. Such forward-looking information and statements are based on current expectations, estimates and projections. Such forward-looking information and statements reflect current views with respect to future events and are subject to risks, uncertainties and assumptions. We cannot give any assurance as to the correctness of such information and statements.

Several factors could cause the actual results, performance or achievements of the companies mentioned herein to be materially different from any future results, performance or achievements that may be expressed or implied by statements and information in this Presentation, including, among others, risks or uncertainties associated with the company's business, segment, development, growth management, financing, market acceptance and relations with customers, and, more generally, general economic and business conditions, changes in domestic and foreign laws and regulations, taxes, changes in competition and pricing environments, fluctuations in currency exchange rates and interest rates and other factors. Should one or more of these risks or uncertainties materialise, or should underlying assumption prove incorrect, actual results may vary materially from those described in this document. We do not intend, and do not assume any obligation, to update or correct the information included in this Presentation.

There may have been changes in matters which affect the companies herein subsequent to the date of this Presentation. Neither the issue nor delivery of this Presentation shall under any circumstance create any implication that the information contained herein is correct as of any time subsequent to the date hereof or that the affairs of the company/companies have not since changed, and we do not intend, and do not assume any obligation, to update or correct any information included in this Presentation. The contents of this Presentation are not to be construed as legal, business, investment or tax advice. Each recipient should consult with its own legal, business, investment and tax adviser as to legal, business, investment and tax advice. We make no undertaking, representation or warranty, express or implied, regarding the accuracy or completeness of the information (whether written or oral and whether included in this Presentation or elsewhere), whether such information was received through us or otherwise. We expressly disclaim any liability whatsoever in connection with the matters described herein.

Please see our website www.arctic.com for further disclaimers and disclosures. This Presentation is subject to Norwegian law, and any dispute arising in respect of this Presentation is subject to the exclusive jurisdiction of Norwegian courts with Oslo City Court AS exclusive venue.

NORWAY

Arctic Securities AS
P.O. Box 1833 Vika
NO-0123 Oslo
Haakon VII's gt 5, NO-0161

Tel +47 21 01 31 00

SWEDEN

Arctic Securities AS
Sweden Branch
Regeringsgatan 38
SE-111 56 Stockholm

Tel +46 844 68 6100

GERMANY

Arctic Securities AS
Germany Branch
Deichstraße 48/50
20459 Hamburg

Tel +49 40 2999 9020

USA – NEW YORK

Arctic Securities LLC
1 Rockefeller Plaza
Suite 1706, New York
NY 10022

Tel +1 (212) 597 5555

BRAZIL

Arctic Brasil Escritório de
representação Ltda
Rua Lauro Müller, 116/3101
Torre do Rio Sul / Botafogo
22290-160 Rio de Janeiro

Tel +47 21 01 31 00